

TRIZ TEXNOLOGIYASI - MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING INTELLEKTUAL QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILI SIFATIDA

Do‘liiyeva Xayrigul Namoz qizi

TerDPI maktabgacha ta’lim yo‘nalishi
2-kurs talabasi

Abdumajitova Sayohat Abdukasimovna

TerDPI o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Bugungi kunda TRIZ buni ixtirochilik muammolarini hal qilish nazariyasini amalga oshirishga imkon beradi. TRIZ maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda ishlatilishi, bolalarning tasavvurini, fantaziyasini va ijodini rivojlantirish, Maktabgacha ta’lim muassasasining o‘quv jarayonida TRIZ - RTV vositalaridan (uslublar, o‘yinlar, texnikalar, vositalar) foydalanish mexanizmini yaratish. TRIZ vositalari - RTV maktabgacha ta’limning barcha ta’lim yo‘nalishlarida va barcha faoliyat turlarida, Maktabgacha tarbiyachilarga TRIZ-RTV texnologiyasi yordamida turli xil ijodiy vazifalarni hal qilish qobiliyatini o‘rgatish va maktabgacha yoshdagi bolalarda ushbu ko‘nikmalarni shakllantirish, Maktabgacha ta’lim muassasasi va oila o‘rtasidagi samarali hamkorlik asosida ota-onalarning faol pozitsiyasini shakllantirish haqida keng yoritib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Intellektual qobiliyat, Intellektual rivojlanish, TRIZ texnologiyasi, qobiliyatlar, malakalar, ijodkorlikni rivojlantirish, fikrlash, qidiruv, tadqiqot va ixtirochilik faoliyati, maktabgacha yosh, kognitiv rivojlanish, ijtimoiy va kommunikativ rivojlanish, nutqni rivojlantirish, badiiy va estetik rivojlanish, jismoniy rivojlanish.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish uchun shart-sharoitlarni yaratish bolaning shaxsiyatining intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning dolzarb muammosidir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual rivojlanishi muammosi uzoq vaqt davomida o‘qituvchilar va psixologlar tomonidan maqsadli ravishda o‘rganilgan.

Maktabgacha yoshda mavzu uchun motivatsiya rivojlanadi - operativ, o‘yin, ijodiy, o‘quv faoliyati va muloqot, aqliy operatsiyalarning kognitiv salohiyati shakllanadi. Tadqiqot psixologlari A.V. Zaporjets, P. Ya. Halperinning

ta'kidlashicha, maktabgacha yoshda qo'llaniladigan bilish shakllari kelajakda bolaning intellektual rivojlanishi uchun doimiy ahamiyatga ega. Xorijiy va mahalliy psixologlarning tadqiqotlari: V.V. Davydova, P.P. Blonskiy, J. Piaget, L.S. Vygotskiy, G. Xemley, V.A. Krutetskiy, S.L. Rubinshtein va V.P. Politkina. Tafakkurning turli shakllarini maqsadli rivojlantirmasdan turib, bolalarni o'qitish, ularning ta'lim ko'nikmalari, bilim va ko'nikmalarini tizimlashtirishda yuqori natijalarga erishish mumkin emasligidan dalolat beradi.

Intellektual rivojlanish deganda aqliy qobiliyatlar va operatsiyalarning rivojlanish darajasi tushuniladi, bu bilimlar to'plami va kognitiv jarayonlarning rivojlanishini anglatadi. (xotira, fikrlash, tasavvur) va hokazo.

Kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalarda intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish yo'nalishlaridan biri bu TRIZ texnologiyasidan foydalanishdir. TRIZ muallifi Altshuller G.S. U uni texnik muammolarga yechim topish texnikasi sifatida yaratdi. TRIZdan uzoq muddatli foydalanish ixtirochilarda ijodiy fikrlashni, uning moslashuvchanligi, diapazoni, tizimlili, o'ziga xosligi va boshqa ko'plab fazilatlarini shakllantiradi. Ushbu imkoniyatlar TRIZ asosida fikrlashni rivojlantirish uchun pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqishga imkon berdi.

Texnologiyadan foydalanganda maktabgacha yoshdagi bolalar bilan mashg'ulotlar noan'anaviy usullardan foydalangan holda o'tkazildi. Bolalar qiziqdi, ular birgalikda haqiqatni izlashdi. TRIZdan foydalangan holda mashqlar va o'yinlar bolalarda intellektual qobiliyatlarni rivojlantirdi: tasavvur va ijodkorlik, dialektik va vizual - sxematik fikrlash.

TRIZ texnologiyasidan foydalanish quyidagilarga yordam beradi: ahamiyatsiz g'oyalarni izlash, ijodiy muammolarni hal qilish va aniqlash, intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish, aqliy harakatlarni shakllantirish, diqqat, idrok kabi kognitiv jarayonlar majmuasini rivojlantirish. , fikrlash, xotira va tasavvur .

TRIZ tamoyillari: **"Mojarolarni hal qilish aqli fikrlashning kalitidir. Bolalar bilan ishlash vositasi pedagogik izlanishdir. Agar bola savol bermasa, o'qituvchi o'zidan so'raydi: "Agar ..." Dars - haqiqatni qidirish "** .

Maktabgacha ta'limning muhim va kundalik muammolaridan biri - bu bolalar bilan ishlashda o'qituvchilarning ijodkorligining namoyon bo'lishi, tizimli, ko'p qatlamli pedagogik tafakkurni shakllantirishdir.

Bolaning nafaqat ma'lum miqdordagi ko'nikma va bilimlarni egallashi, balki fantaziya qilish, faol fikrlash, loyihalash va ixtiro qilish uchun bolalarni TRIZ bilan tanishtirish juda muhimdir.

TRIZning maqsadi nafaqat bolalarda tasavvur va tasavvurni rivojlantirish, balki ularni davom etayotgan jarayonlarni tushungan holda tizimli fikrlashga o'rgatishdir. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun TRIZ - bu asosiy dasturni o'zgartirish uchun

emas, balki uning samaradorligini oshirish uchun mo'ljallangan o'yinlar, mashqlar va tadbirlar tizimi.

TRIZ yangi g'oyalarni ishlab chiqarishni osonlashtiradi, chunki ixtirochilik muammolarini hal qilish mantiqiy operatsiyalar tizimiga asoslanadi. Hozirgi vaqtda bolalar bog'chalarida bolalarning ijodiy tasavvurlarini, ixtirochilik ixtirosini va dialektik fikrlashni rivojlantirish uchun TRIZ texnikasi va usullari muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda.

TRIZ texnologiyasi ajralmas, tabiatan ko'p funktsiyali bo'lib, ijodiy qobiliyat va ijodiy tasavvurni rivojlantirishga, o'zini o'zi anglashga, shaxsning o'zini namoyon qilishga hissa qo'shadi, bolalar va kattalar uchun qiziqarli, maktabgacha ta'limning davlat ta'lim standarti talablariga javob beradi. , nafaqat yuqori sifatli, balki qiziqarli o'quv jarayonini ham ta'minlaydi. TRIZ texnologiyasining asosiy vazifalari bir-biri bilan chambarchas bog'liq [zamonaviy kontsepsiya](#) ijodiy shaxsni shakllantirish, bilim va ko'nikmalar esa o'rganishning pirovard maqsadi emas, balki ijodiy faoliyat, har bir shaxsning o'zini o'zi anglashi uchun vosita, vosita, maydondir.

TRIZ pedagogikasi nima? Bu yosh taniqli va ommabop innovatsion pedagogik tizimlardan biridir. U rus olimi va fantast yozuvchisi Geynrix Altshuller tomonidan yaratilgan TRIZ (ixtirochi muammolarni hal qilish nazariyasi) va TRTL (ijodiy shaxsni rivojlantirish nazariyasi) ga asoslangan. Uning zamonaviy nomi amaliy dialektikadir. TRIZning maqsadi nafaqat bolalarning tasavvurini rivojlantirish, balki ularni davom etayotgan jarayonlarni tushungan holda tizimli fikrlashga o'rgatishdir. TRIZ maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda ishlatilishi mumkin va bolalarning tasavvurini, fantaziyasini va ijodini rivojlantirish nuqtai nazaridan ajoyib natijalar beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun TRIZ - bu bolalar bog'chasi ishlaydigan ta'lim dasturini o'zgartirish uchun emas, balki uning samaradorligini oshirish uchun mo'ljallangan jamoaviy o'yinlar, sinflar tizimi. Umuman olganda, TRIZ pedagogikasi nafaqat tasavvurni rivojlantiradi, balki bolani izlanuvchan, izlanuvchan bo'lishga o'rgatadi, bu kelajakdagi maktab o'quvchisi uchun juda muhimdir. Trizov texnologiyasi kattalardan emas, balki boladan kelib chiqadi: bola dunyoni bilishda stereotiplardan mahrum bo'lgan daho bo'lsin. Trizovtsy, agar bolaligida bola Kolobokni tulkidan qanday qutqarishni o'ylab topsa, kattalar sifatida u har doim ixtirochi bo'ladi, har qanday, hatto qiyin vaziyatdan chiqish yo'lini topa oladi. Bu esa, ko'ryapsizmi, inson uchun juda muhim fazilat. Trizov pedagogikasi bolaning shaxsiga, uning individualligiga qaratilgan, bu pedagogika bolalar bilan avtoritar muloqot uslubiga yot, unda ishonchli, shaxsiyatga yo'naltirilgan uslub hukmronlik qiladi, bu esa o'z navbatida bolaga juda yaxshi ta'sir qiladi. : bola murakkab emas, hukm qilishda erkin, o'z nuqtai nazarini qanday himoya qilishni biladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Abdumajitova S. A. STEAM-THE IMPORTANCE OF EDUCATING PRESCHOOL CHILDREN BASED ON EDUCATIONAL TECHNOLOGY //Results of National Scientific Research International Journal. – 2022. – Т. 1. – №. 7. – С. 75-80.
2. Абдумажитова С. А. МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМДА РИВОЖЛАНТИРУВЧИ МУХИТНИНГ АХАМИЯТИ //INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 94-102.
3. Abdumajitova S. A. PRIORITY OF THE PERSON-CENTERED EDUCATIONAL MODEL IN PRESCHOOL EDUCATION //International Academic Research Journal Impact Factor 7.4. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 53-57.
4. Abduqasimovna, A. S. (2022). DIFFERENT VIEWS OF EASTERN THINKERS AND PEDAGOGUES-SCIENTISTS ABOUT THE CHILD AND HIS EDUCATION. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 348-352.
5. Abduqasimovna, A. S. (2022). ATTENTION TO THE EDUCATION OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE AND REFORMS IN THE FIELD OF PRESCHOOL EDUCATION. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 342-347.
6. Абдумажитова, С. А. (2019). ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ У ДЕТЕЙ ЧУВСТВА ВРЕМЕНИ КАК ЭСТЕТИЧЕСКОГО ФЕНОМЕНА В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И МЕТОДИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ. Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук, (3), 81-83.
7. Abduqosimovna, A. S. (2022). <https://doi.org/10.5281/zenodo.6508403>. Results of National Scientific Research International Journal, 1(1), 265-269.
8. S.A Abdumajitova - Экономика и социум, 2021. STEAM TEACHING TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS A FACTOR OF EARLY DEVELOPMENT
9. [STEAM-ТЕХНОЛОГИЯ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДОШКОЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ](#)
С Абдумажитова - Innovations in Technology and Science Education, 2023
10. [МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА STEAM ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА О'QUV ЖАРAYONINI ТАШКИЛ ETISH ЖАРAYONI](#)
AS Abduqosimovna - INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2023
11. [PEDAGOGICAL CONDITIONS OF EDUCATIONAL ACTIVITY IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING](#)

AS Abdukasimovna - INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2023

12. ИГРА ДЛЯ ОЗНАКОМЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ С ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ ТЕХНОЛОГИЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ

М Жовлиева, СА Абдумажитова - INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2023

13. МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ДОШКОЛЬНИКОВ

СА Абдумажитова - Scientific Impulse, 2023

14. МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТASHKILOTLARIDA OTA-ONALARNI O'QUV TARBIYAVIY JARAYONDA FAOL QATNASHISHNI TASHKIL ETISH

AS Abduqosimovna - Scientific Impulse, 2023